

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 9 april 1938 kl. 2 e. m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion angående organisation av tjänsteläkarhälsovården.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 87, har herr Hoppe anhållit, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa skyndsam utredning om hur tjänsteläkarhälsovården bäst bör organiseras. *Motionen.*

Under erinran om läkarens nutida tvåfaldiga uppgift: sjukvårdande och hälsovårdande, samt om de socialhygieniska uppgifter, som på senare tid fått ökad betydelse, nämligen mödravård, spädbarnsvård, skolbarnsvård och bostadsinspektion, har motionären bland tänkbara förslag till lösning av frågan framkastat inrättandet av antingen särskilda s. k. hälsovårdsläkare såsom en parallell till provinsialläkare eller assistentläkare till hjälp åt provinsialläkare eller förste provinsialläkare.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande från medicinalstyrelsen, varjämte Svenska stadsförbundet, Svenska landstingsförbundet och Svenska läkarsällskapet beretts tillfälle yttra sig. *Yttranden*

Medicinalstyrelsens utlåtande och Svenska landstingsförbundets yttrande återfinnas såsom Bilaga A—B härvid.

Svenska stadsförbundet framhåller, att stadssamhällena i våra dagar måste syssla med en mångfald ärenden inom en alltmer svällande socialvård av de slag, som i motionen exemplifieras, och i detta arbete behövde de kommunala myndigheterna stödet av erfarna och kunniga läkare. I fråga om stadssamhällenas tjänsteläkare föreligger sedan 1932 de s. k. stadsläkarsakkunnigas förslag, som ännu ej lett till något resultat. Det förslag i ämnet, som av 1937 års riksdag begärdes, torde ej heller hava utarbetats. Uppskov härmed har motiverats med nu pågående utredning om provinsialläkar-distriktens utökande i antal. Någon tvekan föranledes emellertid av att den i motionen begärda utredningen måste bli omfattande, varigenom frågan om stadsläkarnas ställning kunde bli ytterligare fördröjd. Förbundet tillstyrker bifall till motionen under framhållande särskilt av önskvärdheten av en smidig anpassning efter större och mindre samhällens olika behov och under aktpågivande att städerna hittills själva städse fått bekosta sin hälsovård ävensom av vikten av en fullgod läkarutbildning.

Svenska läkarsällskapet anför under åberopande av samtidigt avgivet yttrande över en inom första kammaren väckt motion (nr 39) av herrar

Myrdal och Larsson om utredning angående läkarutbildningens reformering att, då uti denna senare motion omförmäld utbildning torde vara en förutsättning för förverkligandet av de önskemål, som uttalas i här föreliggande motion nr 87, hade sällskapet ansett sig allenast böra hänvisa till sitt nyssnämnda yttrande, vari motionen nr 39 tillstyrks.

Utskottet. För egen del får utskottet anföra följande.

Till de synpunkter, som av medicinalstyrelsen och Svenska landstingsförbundet sålunda framförts, kan utskottet för egen del ansluta sig. Under senare år hava åtskilliga åtgärder vidtagits i syfte att åstadkomma bättre hälsovård. I detta sammanhang må endast erinras om förbättrad epidemi-vård, distrikts- och dispensärsköterskeorganisationen o. s. v. Förslag om folktandvård har förelagts riksdagen. Ett betänkande om stadsläkareorganisationen har framlagts. Hos Kungl. Maj:t har 1937 års riksdag gjort framställning om vissa åtgärder. Slutligen pågår för närvarande en total omgestaltning av provinsialläkareinstitutionen, avseende bl. a. att åt de till antalet mångdubblade befattningshavarna inrymma ökad tid och möjlighet till ingripande i hälsovården. Utskottet har ej kunnat övertygas om att det skulle lända till gagn för folkhälsan att på sakernas nuvarande läge — med risk därjämte för fördröjande av stadsläkarfrågans definitiva lösning, såsom av stadsförbundet framhållits — anordna en omfattande utredning i syfte att bryta det system, som den nya provinsialläkarorganisationen avser att införa redan innan detsamma blivit helt omsatt i verkligheten och följaktligen ej hunnit visa några verkningar i praktiken. Utskottet får därför hemställa,

att här ifrågavarande motion, nr 87, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 1 april 1938.

På utskottets vägnar:

GUSTAF NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristinehamn, Persson i Norrby, Silfwerbrand, Söderdahl, Lindholm, Kyling*, fru Alvé, herrar Näsström, Hansson i Hönö och Bäckman*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

Till Riksdagens andra kammarens andra tillfälliga utskott.

I motion nr 87 i riksdagens andra kammare har herr Carl Hoppe på anförda skäl anhållit, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa skyndsamt utredning om hur tjänsteläkarhälsovården borde organiseras.

I anledning av remiss i detta ärende den 4 februari detta år får medicinalstyrelsen anföra följande.

Motionären ifrågasätter, om staten verkligen äger en sådan tjänsteläkarorganisation att det är väl sörjt för vårt lands sjukvård och hälsovård, och erinrar om, att medicinalstyrelsen i känslan av att så icke för närvarande är förhållandet tänkt sig en omorganisation av provinsialläkardistriktet, som skulle innebära att dessa bleve väsentligt mindre än nu i fråga om sitt invånarantal, så att endast cirka 8 000 personer skulle komma på varje distrikt. Det är tydligen medicinalstyrelsens preliminära förslag av december 1936 angående ny provinsialläkardistriktsindelning i riket, som föranlett motionären att nu begära utredning i ärendet, varvid han som ett andra alternativ till provinsialläkarinstitutionens omorganisation framfört tanken på en uppdelning av tjänsteläkarnas arbetsuppgifter så att det skulle tillskapas särskilda s. k. hälsovårdsläkare för de socialhygieniska och socialmedicinska uppgifterna under det att den egentliga sjukvården skulle bli provinsialläkarnas enda åliggande.

Vid utarbetandet av sitt ovan nämnda förslag och det definitiva förslag i samma ärende, som numera föreligger, har medicinalstyrelsen byggt på den hittills i vårt land konsekvent tillämpade principen, att provinsialläkaren inom sitt distrikt skall handhava såväl den allmänna hälsovården som den enskilda sjukvården. Till närmare belysning av huru denna princip tidigare utvuxit och tillämpats inom svenskt medicinalväsende anholder styrelsen få hänvisa till innehållet i bifogade särtryck ur Svenska Läkartidningen nr 2/1938 samt till likaledes bifogade avskrift av medicinalstyrelsens till Kungl. Maj:t den 21 februari detta år avgivna förslag till ny provinsialläkardistriktsindelning i riket m. m. Som härav torde framgå har styrelsen med stöd av verkställd utredning funnit skälet till nu rådande bristfälligheter i organisationen ej vara av kvalitativ utan till huvudsaklig del av kvantitativ art. Därför har styrelsen icke ansett sig böra föreslå sönderbrytande av den nuvarande organisationen genom tillskapandet av en helt ny statlig tjänsteläkar specialistkår för tillgodoseendet av hälsovården och socialhygien. Enligt styrelsens bestämda mening äro nämligen dessa tjänsteläkaruppgifter så nära sammanhörande med och beroende på den sjukvårdande uppgiften i läkararbetet att en fördelning på olika funktionärer måste anses vara olämplig och knappast möjlig annat än för vissa särförhållanden.

Av vad som sålunda anförts framgår, att det från styrelsens synpunkt icke synes föreligga behov av ytterligare utredning av nu berörda alternativ till tjänsteläkarinstitutionens omorganisation.

De övriga av motionären framlagda möjligheterna till förbättring av tjänsteläkarhälsovårdens organisation synas styrelsen väl värda en närmare undersökning i den mån de icke redan hava varit föremål för mera ingående

överbäggande såsom fallet har varit med förslaget att bereda provinsialläkarna möjligheter till mer eller mindre tillfälligt läkarbiträde i tjänsten. Härutinnan kan styrelsen hänvisa till sitt förslag i saken. Det förefaller emellertid styrelsen knappast behövt att igångsätta någon vidlyftigare utredningsmekanism beträffande dessa spörsmål, utan synas dessa kunna i nödig utsträckning bedömas i samband med ställningstagandet till medicinalstyrelsens nu framlagda förslag.

Enligt styrelsens mening sammanhänga de av motionären berörda spörsmålen ganska intimt med en annan utredningsfråga, som genom motion av herrar Larsson och Myrdal i första kammaren framförts, nämligen spörsmålet om hela läkarutbildningen i vårt land. En förutsättning för realisandet av motionärens tanke på inrättande av särskilda hälsovårdsläkare i vårt land torde nämligen vara tillgång till en specialistutbildning, som för närvarande icke inrymmer i vår vanliga läkarutbildning. Även detta gör det tvivelaktigt, om tiden nu är lämplig för en utredning av det slag, som motionären föreslår.

Under återopande av vad som sålunda anförts får medicinalstyrelsen avstyrka bifall till motionen.

Stockholm den 25 februari 1938.

På Kungl. Medicinalstyrelsens vägnar:

JOHN BYTTNER.

/ A. E. Bastman.

Bilaga B.

Till Riksdagens andra kammars andra tillfälliga utskott.

Genom remiss den 28 januari 1938, hit inkommen den 8 februari, har utskottet berett Svenska landstingsförbundet tillfälle att avgiva yttrande över motion nr II: 87 angående organisationen av tjänsteläkarhälsovården. Med anledning härav har förbundets styrelse äran anförda följande.

Medan samhällets åtgärder på hälso- och sjukvårdens område tidigare i första hand voro inriktade på att bota sjuka, har under senare år de rent hälsovårdande uppgifterna tilldragit sig allt större uppmärksamhet. Sålunda har såväl distrikts- som dispensärvården omorganiserats samt förebyggande mödra- och barnavård införts, varjämte förslag föreligga till ordnande av skolhälsovården samt barnens och de äldres tandvård. Vid den omorganisation, som sålunda genomförts av den allmänna hälsovården, har man, i främsta rummet av kostnadsskäl, sökt att undvika dubbelorganisationer. Distriktssköterskorna skola sålunda bli de lokala organen för den allmänna hälsovården inklusive bostadsvården och därjämte bibehålla sina rent sjukvårdande uppgifter, samt, där så med hänsyn till tuberkulosfrekvensen är möjligt, även övertaga den verksamhet, som tidigare ankommit på de särskilda dispensärsköterskorna. Enligt dessa principer håller nu distriktsvården på att utbyggas över hela landet. Även beträffande distriktssköterskornas närmaste förmån provinsialläkarna har man gått fram på samma

linje, och för att bereda dem möjlighet att i större utsträckning än tidigare varit fallet ägna sig åt de rent hälsovårdande uppgifterna, har i dagarna av medicinalstyrelsen framlagts förslag, syftande till minskning av läkar-distriktens omfattning. Någon anledning att frånga den sålunda tillämpade principen torde knappast nu föreligga. Emellertid är det möjligt, att organisationen kan behöva kompletteras med någon eller några särskilda hälsovårdsläkare i varje län. Erfarenheten får avgöra, huruvida behov därav föreligger. Att på nuvarande stadium, innan den beslutade organisationen hunnit praktiskt prövas, vidtaga några åtgärder i detta syfte, synes icke erforderligt eller lämpligt. Styrelsen anser sålunda för sin del, att den föreliggande motionen icke bör till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 mars 1938.

För Svenska landstingsförbundets styrelse:

ANDERS RÅSTOCK.

/ Ivar Dahlgren.